

Nr 513.

Av herr **Johansson** i Edsbyn, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 187, med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m.*

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 187, med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m. tillåter jag mig göra följande framställning och förslag till ändring i Kungl. Maj:ts förslag.

Grundtanken i det kungliga förslaget är uppenbarligen att nedbringa förvaltningskostnaderna för prästjordarna, med därav ökad nettoavkastning från dessa fastigheter att användas för det ändamål till vilket fastigheterna blivit anskaffade, prästerskapets avlöning. Till den ändan föreslås, att den nuvarande byråkratiska förvaltningen av tjänstemän och i de former, som äro hävdvunna för deras verksamhet, skulle utbytas mot en mera demokratisk förvaltning, som bygger på den kommunala självstyrelsens princip. Detta ändringsförslag är i ock för sig tacknämligt, även om man icke känner sig övertygad, att förvaltningskostnaderna skola kunna nedbringas så väsentligt genom denna åtgärd och på de grunder Kungl. Maj:ts förslag för övrigt innehåller. De eftergifter som göras i förslaget från det byråkratiska förvaltningssättet till det demokratiska torde ej vara tillfyllest för att ingjuta den känslan i församlingarna och deras förtroendemän, att här arbeta vi för vår egen församlings bästa och skola därför utföra arbetet som ett förtroendeuppdrag och utan ersättning. Men som ett avgjort framsteg från det nuvarande systemet måste dock detta förslag betecknas.

Kungl. Maj:ts proposition innehåller för övrigt även förslag till vidgad rätt att försälja delar från ett ecklesiastiskt boställe, men så gott som uteslutande avser detta inägojord. Andra stycket av § 2 i Lagen den 4 januari 1927 (nr 1) bibehålles oförändrad. Där heter det visserligen att försäljning kan ske »då kyrklig jord eljest på grund av särskilda omständigheter befinnes icke kunna för sitt ändamål bibehållas eller mot skälig avgift utarrenderas». Det är dock tydligt att härmed avses också endast försäljning av *inägojord*, då det talas om utarrendering, vilket ej torde förekomma ifråga om andra delar av den ecklesiastiska jorden än själva jordbruket. Det avser sålunda icke försäljning av fastigheten i sin helhet med jord och skog. Det är för övrigt helt naturligt att man i första hand tänkt på möjligheten att försälja inägojord, då man redan vunnit erfarenhet beträffande det dåliga utbytet som utarrenderingarna av prästjordarna i allmänhet ge. Det är i fråga om inägojordens avkastning å de ecklesiastiska boställena man gjort nedslående erfarenheter sedan 1910 års boställsordning började tillämpas.

Men om det vid en närmare undersökning skulle befinnas att en försäljning av de kyrkliga egendomarna i sin helhet i en eller annan församling skulle giva större nettotinkomster för prästerskapets avlöning än med den nuvarande anordningen, varför skall man då icke öppna vägen även för en sådan åtgärd? Det är visserligen sant, att för en yttlig betraktare äro nackdelarna av det nuvarande systemet icke lika påtagliga då det gäller inkomster från skogsbruket, som då det gäller jordbruket. Inkomster från skogsbruket äro i regel så betydande, att det alltid blir en nettobehållning, som ingår till kyrkofonden. Men om detta netto skulle kunna väsentligen ökas genom att försäljning av egendomarna i sin helhet skedde och försäljningssumman placerades i t. ex. svenska statens räntebärande obligationer, som gäve större inkomster än med det nuvarande systemet, så förstår jag icke varför denna väg icke skulle få stå öppen. Det gäller ju få största möjliga nettotinkomst av de tillgångar som äro anslagna för de kyrkliga ändamålen.

Att den nuvarande anordningen med förvaltningen och skötseln av de ecklesiastika boställsskogarna lämnar åtskilligt övrigt att önska, torde vara obestridligt. Den ställer sig oskäligt dyrbar och minskar nettoavkastningen av boställena i betänklig grad. Det har nyligen varit synliga några siffror — vilka jag dock ej varit i tillfälle kontrollera — som på ett slående sätt bestyrker detta påstående. Om man för budgetåret 1930—1931 räknar med domänverkets hela kostnad för skogsförvaltningen, så befinnes den hava uppgått till över 3.2 miljoner kronor (därav 1.1 miljon kronor avverkningskostnader). Då hela bruttoavkastningen icke uppgår till mer än något över 6 miljoner kronor under samma tid, så måste kostnadssiffran betecknas som anmärkningsvärt hög. Om man i detta fall drar ifrån avverkningskostnaderna, som under vilken förvaltningsform som helst torde vara ungefär densamma, så återstår ändå c:a en tredjedel av hela bruttointkomsten, som åtgått till rena administrationskostnader. Detta är en allt för hög procent som åtgår till förvaltningen och sålunda undandrages det ändamål för vilket avkastningen är avsedd.

Vilken förvaltningsform, som nu än införes ifråga om de ecklesiastiska skogarnas vård och skötsel, så kommer den att draga betydande kostnader. Det borde därför övervägas i varje särskilt fall, vilket som vore fördelaktigast att behålla prästjordarna med skogar under statlig eller kommunal förvaltning, eller att försälja egendomarna och av de influtna försäljningssummorna bilda fonder, vars avkastning skulle användas för samma ändamål vartill egendomarna anskaffats. Skulle det befinnas att en försäljning vore fördelaktigast borde det i lagen givas rum för en sådan åtgärd. Skulle vid en eventuell försäljning församlingen eller kommunen uppträda som köpare, borde denna menighet hava företräde till köpet, då den därigenom kanske sattes i tillfälle använda eventuell inkomst av fastigheten eller fastigheterna för fattigvård eller skolväsendet, som utav gammalt varit kyrkans angelägenheter.

Det säger sig självt att ett riksdagsbeslut i denna riktning måste föregås av

en grundlig utredning, som knappast torde vara möjlig åstadkomma under pågående riksdag. Skulle åter detta ärende icke leda till något positivt beslut vid dess behandling i år, torde alla skäl föreligga för att en kommande utredning toge upp även de här framhållna synpunkterna till beaktande.

Gäller nu detta kyrkoegendomarna i allmänhet, vars äganderättsförhållanden icke äro mera grundligt utredda, så finnes det en annan kategori kyrkoegendor, som bevisligen äro inköpta av församlingarna eller socknarna för sina kyrkliga behovs tillgodoseende. Vid 1910 års lagstiftning på detta område blevo även dessa egendor behandlade på samma sätt som alla andra, vars äganderättsförhållanden icke voro klarlagda. Deras avkastning indrogs till kyrkofonden för hela riket, och församlingen hade att tillgodonjuta endast den *beräknade* inkomsten av bostället som egen lönetillgång. I praktiken har det visat sig på sina håll, att den beräknade inkomsten av skogen i hög grad understigit den verkliga. Det kan icke förtänkas de församlingar, som på detta sätt blivit missgynnade genom 1910 års lag, känna sig upprörda och anse att detta förfarande rentav var en rättskränkning. Det vore därför önskligt om detta förfarande kunde på något sätt justeras, så att det åstadkomme mera tillfredsställelse hos vederbörande. Det säger sig självt, att sådana församlingar icke kunna undandraga sig den tribut till de allmänna kyrkliga behovens fyllande, som deras boställe beräknas avkasta, all den stund deras eget prästerskap ingår i den allmänna löneregleringen, förutsatt att icke onödigt stora förvaltningskostnader läggas på deras egendom. Men det borde också räcka med detta.

Om därför en församling, som bevisligen själv anskaffat sitt boställe utan bidrag från statens sida, finner den beräknade nettoavkastningen av detsamma vara för lågt beräknad, vare sig detta beror på för lågt beräknad virkesmängd från skogen eller på för stora förvaltningskostnader, skulle församlingen eller kommunen äga rätt att genom uppläggande av en fond, oskiljaktligt bunden vid den kyrkliga organisationen, vars avkastning lämnade minst samma nettoinkomst genom placering i svenska statens räntebärande obligationer som den beräknade årliga nettoinkomsten av fastighetens såväl jordbruk som skogsbruk på grundval av arrendesumman för jorden och beräknad avkastning av skogen efter den årliga tillväxtens storlek och ett uthålligt skogsbruk, emot att församlingen eller kommunen ägde att fritt disponera sitt boställe utan andra inskränkningar än vad allmän lag om skogsvård och skogsskötsel föreskriver.

På grund av vad jag sålunda anført tillåter jag mig vördsamt hemställa, det riksdagen måtte besluta den ändringen i Kungl. Maj:ts proposition nr 187, att

A. om det visar sig efter en eventuell utredning av frågan, att större nettoavkastning kan beredas för de kyrkliga ändamålen genom försäljning delvis eller helt av de ekklesiastika boställena och fondering av försäljningsmedlen för samma ända-

mål än genom nuvarande förvaltningssystem, så skall genom lagstiftningen möjlighet beredas för en sådan anordning;

B. i de fall där församlingen bevisligen själv helt anskaffat sitt prästboställe för sina kyrkliga behovs tillgodoseende och församlingen finner den beräknade nettoavkastningen av sitt boställe för lågt beräknad, äger församlingen eller kommunen att genom uppläggande av fonder, vars nettoavkastning icke understiger de beräknade inkomsterna av bostället efter nuvarande förvaltningssystem, emot att församlingen eller kommunen äger att fritt disponera sitt boställe utan annan inskränkning än allmän lag föreskriver.

Stockholm den 4 april 1932.

O. Johansson
Edsbyn.